

۱۱۳۴ معاونت پژوهش

سرشناسه:	موسوی، سیدغضنفر، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور:	زنان نمونه در قرآن / سیدغضنفر موسوی.
مشخصات نشر:	قم: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۲۳۹ ص؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۴۲۹-۰۲۱-۰
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۲۳۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت:	چاپ دوم: ۱۳۹۶ (فیبا).
موضوع:	زنان در قرآن
شناسه افزوده:	جامعة المصطفی ﷺ العالمية.
رده بندی کنگره:	مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ BP۱۰۴/ز۹م۸ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۱۵۹
شماره کتابشناسی ملی:	۴۱۷۳۶۸۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

زنان نمونه در قرآن
مؤلف: سید غضنفر موسوی
چاپ دوم: ۱۳۹۶ ش / ۱۴۳۸ ق
ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۱۳۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰ نسخه

مراکز پخش

ایران، قم، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نبش کوچه ۱۸
تلفن: ۰۲۵ ۳۷۸۳۶۱۳۴ ● تلفکس: داخلی (۱۰۵) / ۰۲۵ ۳۷۸۳۹۳۰۵
ایران، قم، بلوار محمدامین، سه راه سالاریه، تلفن: ۰۲۵ - ۳۲۱۳۳۱۰۶
ایران، قم، مجتمع ناشران، طبقه سوم واحد ۳۰۸، تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۴۰۲
pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir https://telegram.me/pub_almostafa

باسپاس از دست اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

- مدیر انتشارات: مرتضی محمدعلی نژاد شانی
- مدیر تولید: جعفر قاسمی ابهری
- ناظر فنی: محمدباقر شکری
- ناظر گرافیک: مسعود مهدوی
- ناظر چاپ: نعمت‌الله یزدانی

زنان نمونه در قرآن

سید غضنفر موسوی

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر
المصطفی ﷺ

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیّبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه‌السلام و مقام معظم رهبری (دام ظلّه العالی) می‌باشد.

«جامعة المصطفیٰ علیه‌السلام العالمیة» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه‌السلام» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفیٰ علیه‌السلام

فهرست

مقدمه ۱۳

بخش اول: کلیات

۱. زنان نمونه در قرآن ۱۷

اشاره ۱۷

هدف ۱۸

۲. شناخت واژگانی ۲۳

واژه «اسوه» ۲۳

۱. کاربرد قرآنی اسوه ۲۵

۲. کاربرد قرآنی اسوه در معصوم ۲۵

واژه «مثل» ۲۶

کاربرد قرآنی «مثل» ۲۸

واژه «اتباع» ۳۰

کاربردهای قرآنی «اتباع» ۳۱

واژه «عبرت» ۳۲

کاربرد قرآنی عبرت ۳۳

واژه «امام» ۳۴

کاربرد قرآنی امام ۳۵

واژه «اقتدا» ۳۷

۳۹	۳. نمونه و الگو از نظر قرآن.....
۴۰	فلسفه نیاز به الگو و نمونه.....
۴۱	قرآن و ارائه الگوها.....
۴۳	پرورش الگوگیری در وجود انسان.....
۴۳	انسان نمونه و کامل الگوی جامعه.....
۴۵	ملاک‌های انسان نمونه در قرآن.....
۴۶	تجسم نمونه‌های عینی در قرآن.....
۵۰	تقسیم‌بندی نمونه‌ها.....
۵۱	۱. نمونه فردی.....
۵۱	۲. نمونه جمعی.....
۵۲	نمونه‌های معصوم و غیرمعصوم.....
۵۲	۱. الگوها و نمونه‌های معصوم.....
۵۲	۲. الگوها و نمونه‌های غیرمعصوم.....
۵۳	فلسفه ذکر نمونه‌های غیرمعصوم در قرآن.....
۵۵	نمونه‌های مطلق و نسبی.....
۵۵	۱. نمونه مطلق.....
۵۶	۲. نمونه نسبی.....
۵۷	نمونه‌های صریح و غیرصریح.....
۵۷	۱. نمونه‌های صریح و روشن.....
۵۸	۲. نمونه‌های غیرصریح.....
۵۸	نقش الگودهی زنان در تربیت.....
۵۹	معرفی الگو و نمونه در نظام تربیتی.....
۵۹	۱. نقش والدین در تربیت.....
۶۱	۲. شرایط مربی.....
۶۱	الف) اصلاح و تهذیب خویش.....
۶۱	ب) شناساندن الگوها و نمونه‌های خوب.....
۶۲	ج) زمینه‌سازی برای معاشرت با افراد صالح.....
۶۳	الگو و نمونه در نظام تبلیغی.....
۶۳	۱. الگوی مستقیم.....

۶۳	۲. الگوی غیرمستقیم
۶۴	ویژگی‌های انسان نمونه
۶۸	ویژگی‌های بانوان نمونه
۷۰	اقسام کلی نمونه
۷۰	۱. نمونه در کفر
۷۱	۲. نمونه در ایمان
۷۱	نمونه در عبادت
۷۲	نمونه در انفاق
۷۳	نمونه در تقوا
۷۴	نمونه در صبر و استقامت
۷۵	نمونه در کسب و تجارت
۷۷	۴. جایگاه زن در شبه‌جزیره عرب
۷۷	جایگاه زن قبل از ظهور اسلام
۸۱	زنده‌به‌گور کردن دختران
۸۴	انگیزه‌های این جنایات
۸۵	جایگاه زنان بعد از ظهور اسلام
۸۸	موقعیت زن در عصر حاضر
۸۹	جایگاه زن در قرآن
۹۰	زن در فرهنگ محاوره قرآن

بخش دوم: زنان نمونه در قرآن کریم

۹۷	۱. نمونه خوبان
۹۸	حضرت آسیه
۹۹	۱. مشاجرہ آسیه با فرعون
۱۰۱	۲. ویژگی‌های همسر فرعون، آسیه
۱۰۱	الف) نخستین زن الگوی ایمانی
۱۰۱	ب) الگو بودن آسیه
۱۰۲	ج) استقامت و پایداری آسیه
۱۰۲	د) ایمان آسیه در خانه کفر

- ۱۰۲ (ه) دعا و نیایش آسیه.....
- ۱۰۳ (و) نقش آسیه در حفظ موسی.....
- ۱۰۳ (ز) تقرب آسیه.....
- ۱۰۳ ۳. عقاید آسیه.....
- ۱۰۴ ۴. کاردانی آسیه.....
- ۱۰۴ آموزه‌ها.....
- ۱۰۷ حضرت حضرت مریم علیها السلام.....
- ۱۰۷ ۱. والدین.....
- ۱۰۹ ۲. نام‌گذاری حضرت مریم علیها السلام.....
- ۱۱۰ ۳. عبادت حضرت مریم علیها السلام.....
- ۱۱۲ ۴. عفت و پاکدامنی.....
- ۱۱۵ ۵. چگونگی بارداری حضرت مریم علیها السلام.....
- ۱۱۶ ۶. مدت بارداری حضرت مریم علیها السلام.....
- ۱۱۹ ۷. ویژگی‌های حضرت مریم علیها السلام در قرآن.....
- ۱۱۹ الف) اصطفاء.....
- ۱۲۱ ب) تطهیر.....
- ۱۲۲ ج) شایستگی مادر مسیح شدن.....
- ۱۲۴ د) گفتگو با ملائک.....
- ۱۲۴ ه) محدثه.....
- ۱۲۶ و) از خانواده برتر.....
- ۱۲۶ ز) الگو بودن.....
- ۱۲۶ ح) پذیرش شایسته در درگاه خدا.....
- ۱۲۷ ط) کفالت مریم از سوی پیامبر الهی.....
- ۱۲۷ ی) صدیقه و مطیع بودن.....
- ۱۲۸ ک) آیت خدا بودن.....
- ۱۲۸ ل) هم‌ردیف انبیا.....
- ۱۲۹ م) عفت و پاک‌دامنی.....
- ۱۳۱ ۲. زنان نیکونام در قرآن.....
- ۱۳۱ سرّ الگو بودن زنان نیکونام در قرآن.....
- ۱۳۱ حواّ همسر آدم علیها السلام.....

۱۳۶	۱. امّ البشر
۱۳۶	۲. مخاطب قرآن
۱۳۷	۳. دعای حضرت حوّا
۱۳۸	۴. بودن از وجود آدم <small>علیه السلام</small>
۱۳۸	۵. نداشتن والدین
۱۳۹	ساره و هاجر، همسران ابراهیم <small>علیه السلام</small>
۱۳۹	۱. حضرت ساره
۱۳۹	الف) ازدواج ساره
۱۴۲	ب) ویژگی‌های ساره
۱۴۲	یکم: مقاومت
۱۴۲	دوم: اولین ایمان‌آورنده
۱۴۲	سوم: حسن و جمال
۱۴۳	چهارم: عفت و پاکدامنی بی نظیر
۱۴۳	پنجم: پذیرایی از فرشتگان
۱۴۴	ششم: هم‌ردیف زنان بزرگ
۱۴۵	هفتم: جزء اهل بیت ابراهیم
۱۴۶	هشتم: سرپرست فرزندان مؤمنان
۱۴۷	۲. هاجر
۱۴۹	الف) اتهامات بی اساس
۱۵۲	ب) ویژگی‌های هاجر
۱۵۲	یکم: مشمول دعای ابراهیم و عنایت خدا
۱۵۳	دوم: صبر و مقاومت
۱۵۳	سوم: صبر و شکیبایی بر ذبح فرزند
۱۵۵	مادر، خواهر و همسر حضرت موسی <small>علیه السلام</small>
۱۵۵	۱. مادر حضرت موسی <small>علیه السلام</small>
۱۵۷	ویژگی‌های مادر حضرت موسی <small>علیه السلام</small>
۱۵۸	۲. خواهر موسی
۱۵۹	۳. دختران حضرت شعیب <small>علیه السلام</small>
۱۶۲	ویژگی‌های دختران حضرت شعیب <small>علیه السلام</small>
۱۶۳	همسر حضرت ایوب <small>علیه السلام</small>
۱۶۳	۱. معرفی

۲. وفاداری ۱۶۴
۳. ماجرای خانواده حضرت ایوب علیه السلام ۱۶۶
۴. ویژگی های همسر حضرت ایوب علیه السلام ۱۶۸
- همسر حضرت زکریا علیه السلام ۱۶۹
۱. ویژگی های همسر حضرت زکریا علیه السلام ۱۷۰
۲. ماجرای خانواده و همسر حضرت زکریا علیه السلام ۱۷۰
- همسر حضرت عمران علیه السلام ۱۷۱
۱. دعا و نیایش ۱۷۱
۲. نذر خالصانه ۱۷۲
۳. ویژگی های همسر حضرت عمران علیه السلام ۱۷۳
- بلقیس (ملکه سبا) ۱۷۴
۱. آزمایش هوش و درایت ملکه سبا ۱۷۶
۲. ملکه سبا پس از ایمان ۱۷۷
۳. ویژگی های بلقیس ۱۷۹
- حضرت خدیجه علیها السلام ۱۸۰
۱. نسب حضرت خدیجه علیها السلام ۱۸۰
۲. حضرت خدیجه علیها السلام در قرآن ۱۸۱
۳. حضرت خدیجه علیها السلام نزد پیامبر ۱۸۲
۴. سخنان پیامبر در عظمت حضرت خدیجه ۱۸۳
۵. فضیلت خدیجه علیها السلام از زبان حضرت آدم علیه السلام ۱۸۴
۶. ایمان حضرت خدیجه علیها السلام ۱۸۴
۷. ویژگی های حضرت خدیجه علیها السلام ۱۸۶
- الف) ایمان ۱۸۶
- ب) تدبیر عالمانه ۱۸۶
- ج) یگانه یاور پیامبر ۱۸۷
- د) قابله شدن چهار زن بهشتی برای او ۱۸۷
- ه) از بانوان برتر بهشتی ۱۸۸
- و) دعاها و باور راسخ به خدا ۱۸۸
- ز) کفن مخصوص ۱۸۹
- ح) مقام حضرت خدیجه علیها السلام در بهشت ۱۸۹

- ط) رجعت پس از ظهور حضرت مهدی علیه السلام ۱۹۰
۸. علت نمونه بودن حضرت خدیجه علیها السلام ۱۹۰
- حضرت فاطمه زهرا علیها السلام ۱۹۰
۱. حضرت فاطمه علیها السلام در سوره کوثر ۱۹۱
۲. حضرت فاطمه علیها السلام در آیه تطهیر ۱۹۳
۳. حضرت فاطمه علیها السلام در آیه مودت ۱۹۵
- مصدق «قربی» ۱۹۶
۴. سیده النساء العالمین ۱۹۷
۵. شجره طیبه ۱۹۸
۶. لیلۃ القدر و شب مبارک ۲۰۰
۷. صراط مستقیم ۲۰۱
۸. مصداق ابرار در قرآن ۲۰۲
۹. مرج البحرين ۲۰۵
۱۰. ویژگی‌های فاطمه زهرا علیها السلام ۲۰۶
- الف) ایمان و عبادت خالصانه ۲۰۶
- ب) تسبیح ۲۰۶
- ج) پوشش کامل ۲۰۷
- د) ساده‌زیستی ۲۰۷
- ه) همسر داری ۲۰۸
- و) ولایت‌مداری ۲۰۸
- ز) دانش ۲۰۸
۳. نمونه‌های بد ۲۰۹
- همسران حضرت نوح و لوط ۲۱۰
۱. شخصیت زن حضرت لوط در قرآن ۲۱۱
۲. شخصیت منفی زن حضرت نوح در قرآن ۲۱۴
- الف) خیانت و کارشکنی زنان حضرت نوح و لوط ۲۱۵
- ب) دورویی و نفاق‌اندیشی ۲۱۶
۳. هتک مقام همسر ۲۱۶
۴. ویژگی‌های زنان حضرت نوح و لوط ۲۱۷

۲۱۹.....	۴. زنان بدکردار در قرآن.....
۲۱۹.....	سرّ نمونه بد بودن این زنان.....
۲۲۰.....	۱. همسر عزیز مصر.....
۲۲۴.....	ویژگی‌های همسر عزیز مصر.....
۲۲۵.....	۲. همسر ابولهب.....
۲۲۹.....	اوصاف زشت همسر ابولهب.....
۲۲۹.....	۳. همسر حضرت هود <small>عليه السلام</small>
۲۳۰.....	سخن پایانی.....
۲۳۳.....	کتابنامه.....
۲۳۳.....	فارسی.....
۲۳۵.....	عربی.....

مقدمه

اثر حاضر در موضوع «زنان نمونه در قرآن» در دو بخش تدوین شده است. بخش اول: به تبیین کلیات مربوط به بحث پرداخته و در چهار فصل تنظیم شده است.

فصل اول به طرح تحقیق پرداخته است.

در فصل دوم معنی واژه‌ها از قبیل «اسوه، مثل، اتباع، عبرت، اقتدا و امام» و اینکه هریک از آنها به معنی نمونه به کار رفته و در حدّ اشاره به معانی واژه‌های مزبور اکتفا شده است.

نیز به این نکته توجه شده است که منظور ما از اسوه، الگو و نمونه یک چیز است و تفاوتی بین آنها نیست، جز اینکه اسوه کلمه‌ای قرآنی و عربی است و در فارسی به معنی الگو و نمونه آمده است.

در فصل سوم از عنوان «نمونه و الگو از نظر قرآن» و زیرمجموعه‌های آن بحث شده است. اصلی‌ترین دغدغه در این فصل این است که معصوم از این جهت که معصوم است، بی‌شک می‌تواند اسوه باشد، اما پرسش ما این است که غیرمعصوم که احتمال خطا در او می‌رود، چگونه می‌تواند اسوه قرار گیرد؟ ما به این پرسش به تفصیل

پاسخ داده‌ایم و خلاصه آن این است که غیرمعصوم در درجه پایین‌تر می‌تواند اسوه باشد، نه در درجه اعلیٰ.

فصل چهارم جایگاه زن پیش از ظهور اسلام در شبه‌جزیره عرب و بعد از ظهور اسلام و زنده به گور شدن دختران و انگیزه‌های این جنایات به شکل بسیار مختصر مطرح شده است.

بخش دوم: مهم‌ترین بحث این کتاب را در بر دارد و به زنان نمونه در قرآن پرداخته است. این بخش نیز شامل چهار فصل است. در فصل اول نمونه خوبان، مشخصات و علت نمونه بودن زنان نمونه به طور کامل تبیین شده است

این فصل اصلی‌ترین بحث ما را در این پژوهش شکل می‌دهد. در فصل دوم بانوانی که قرآن از آنها ذکر خیر و تمجیدی داشته، مورد کاوش قرار گرفته‌اند و هریک به طور جداگانه بررسی شده‌اند. نکته قابل توجه در بحث این است که یادکرد نیک قرآن باعث برجستگی آنها و در نتیجه به معنی الگودهی آنان برای جامعه می‌شود. آنچه در این میان بر آن تأکید شده، این است: زنانی که قرآن از آنها ذکر خیری داشته نیز به نوبه خود نمونه‌اند و در این نوشتار مطرح شده‌اند. در پایان طرح شخصیت هریک از بانوان نمونه تاریخ، به ویژگی‌های آنان پرداخته و علت نمونه بودن آنها بیان شده است.

فصل سوم به نمونه بدان و خصوصیات ناپسند نمونه‌ای از زنان بد پرداخته است.

فصل چهارم این بخش زنان زشت‌کردار و ویژگی‌های منفی آنان را به خود اختصاص داده است.

و در نهایت با یک نتیجه‌گیری کلی کتاب به پایان می‌رسد.